

**Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Інститут психології та педагогіки
Кафедра вікової та педагогічної психології
Кафедра загальної психології та психодіагностики**

Студентський науковий альманах

(Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів і молодих науковців "Гендерні аспекти розвитку самосвідомості в онтогенезі"
Рівне, 15-16 квітня 2010 р.)

Рівне, 2010

Студентський науковий альманах. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів і молодих науковців "Гендерні аспекти розвитку самосвідомості в онтогенезі". Рівне, 15-16 квітня 2010 р. – Рівне: РДГУ, 2010. – 198 с.

Редакційна колегія:

Павелків Р.В. - доктор психологічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної та навчально-методичної роботи, директор Інституту психології і педагогіки РДГУ, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології Інституту психології та педагогіки РДГУ, Заслужений працівник освіти України – співголова;

Воробйов А.М. – кандидат педагогічних наук, професор, перший проректор РДГУ, завідувач кафедри загальної психології та психодіагностики Інституту психології та педагогіки РДГУ, Заслужений працівник освіти України - співголова

Безлюдна В.І. - професор кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ;

Корчакова Н.В. – доцент кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ;

Созонюк О.С. – доцент кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ;

Яцюк Н.О. – доцент кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ;

Матеріали обговорені та рекомендовані до друку на засіданні науково-методичної ради психолого-природничого факультету РДГУ. Протокол № _____ від _____ 2010 р.

За Архіревою, розвиток Я-концепції в дитячому віці будується на загальних принципах розвитку систем – принцип диференціації структур і наступної інтеграції елементів, що диференціюються. Найбільш активно процес диференціації відбувається в когнітивному блоці Я-концепції. Диференціація емоційно-оціночного блоку відбувається при внесенні в емоційне відношення до себе раціональних критеріїв оцінки, а диференціація в самовідношенні призводить до переходу на наступний рівень в розвитку Я-концепції. Процеси інтеграції Я-концепції відбуваються на основі нового типу самооцінювання, внаслідок чого виникає новий тип само відношення [1].

Таким чином, розглянувши різні наукові теорії, можна зробити висновок про те, що розвиток Я-концепції дитини в той чи інший віковий період має складну систему детермінації, він визначається цілісною соціальною ситуацією розвитку дитини, при цьому важливу роль грає кожен складовий компонент соціальної ситуації розвитку.

Література

1. *Архиреева Т.В. Критическое самоотношение младших школьников и факторы его развития – Великий Новгород, 2008. – 158с.*
2. *Бернс Р. Развитие Я-концепции и воспитание. - М.- 1986р.*

УДК 159.923

ВИМІРЮВАННЯ САМООЦІНКИ ОСОБИСТОСТІ

Манзик Олена, студентка 4 курсу

*Керівник: кандидат психологічних наук, доцент Корчакова Н.В.
Рівненський державний гуманітарний університет*

Проблема самооцінки особистості та її вимірювання є досить актуальною на даний час, адже самооцінка визначає взаємини людини з тими, що оточують, її критичність, вимогливість до себе, ставлення до успіхів та невдач. Тим самим самооцінка впливає на ефективність діяльності людини і розвиток її особистості.

Проблемі самооцінки та її діагностиці присвячено багато робіт в психології.

Ряд праць Божовича Л.І. «Избранные психологические труды.», присвячено дослідженню природи та функцій самооцінки особистості, її ролі в розвитку особистості.

Основні аспекти формування самооцінки з точки зору діяльнісного підходу викладені в працях Петровського А.В. «Развитие личности и проблема ведущей деятельности» та «К психологии активности личности».

У роботі Глуханюк Н.С. «Практикум по психодиагностике», докладно описано методику діагностики міжособистісних стосунків Лірі, дано детальні рекомендації щодо обробки експериментальних даних.

У роботі Собчик Л.Н. «Диагностика индивидуально-типологических свойств и межличностных отношений», описано ряд рекомендацій щодо організації дослідження та обробки результатів за цілим рядом методик в тому числі і за методикою дослідження локусу контролю Роттера.

Самооцінка - це складова самосвідомості, що характеризується емоційно насиченими оцінками себе як особистості, власних здібностей, етичних якостей і вчинків; важливий регулятор поведінки. Самооцінка тісно пов'язана з рівнем домагань, цілями, які людина перед собою ставить. Адекватна самооцінка дозволяє людині правильно співвіднести свої сили із завданнями різної складності та з вимогами оточуючих. Неадекватна (завищена або занижена) самооцінка деформує внутрішній світ особистості, спотворює її мотиваційну та емоційно-вольову сфери і тим самим перешкоджає гармонійному розвитку.

Виділяють наступні компоненти самооцінки:

- самооцінка формується, по-перше, під впливом тих оцінок, якими оцінюють її. Людина схильна оцінювати себе так, як, на її думку, вона оцінюється оточуючими. Зневага до «зовнішньої» оцінки рідко буває щирою, людина так чи інакше її враховує;

- по-друге, самооцінка формується в результаті зіставлення образу реального «Я» (якою людина бачить сама себе) з образом ідеального «Я» (якою людина бажає себе бачити). Високий ступінь збігу між цими явищами відповідає гармонійному душевному складу особистості. Самооцінка залежить також від того, на скільки людина відчуває себе приналежною до значущої для неї соціальної групи.

У формуванні самооцінки на ранніх стадіях розвитку дитини, велику роль відіграють оцінки оточуючих, оскільки на аналіз власної діяльності вона ще не здатна. Оцінки з боку дорослих є важливою умовою збереження дитиною емоційного благополуччя. Надалі, у міру накопичення досвіду все більше значення в поведінці починає набувати оцінка результатів власної діяльності.

Стиїка самооїнка,що постїйно формується,певною мїрою звільняється вїд оїнок оточуючих,стає самостїйним регулятором поведїнки дитини.їнодї виникає розбїжнїсть мїж самооїнкою і оїнками з боку оточуючих.Якщо цї оїнки вищї за самооїнку,то розбїжнїсть мїж ними може стати чинником,що стимулює розвиток особистостї.

Отже,можна зробити висновок,що самооїнка має великий вплив на всї аспекти життєдїяльностї та поведїнку людини. Самооїнка-оїнка себе,своєї дїяльностї,свого становища в певнїй групї,органїзацїї чи в колї друзїв,а також ставлення до оточуючих і не менш важливим є критичне ставлення до своїх здїбностей і можливостей. Термін «самооїнка» прїрївнюють до термїну «самоповага». Самооїнка показує,як людина оїнює себе щодо окремої властивостї,а самоповага-загальна оїнка.

Лїтература

1. Божович Л.І. Личность и ее формирование в детском возрасте. –М.,1968.
2. Рубинштейн С.Я. Исследование самооценки // Экспериментальные методики патопсихологии. - М., 1970.

УДК 159.922.75

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ САМООЦІНКИ У ДОШКІЛЬНОМУ ВІЦІ

Маринїч Оксана, студентка 4 курсу

*Керївник: кандидат педагогїчних наук, професор Безлюдна В.І.
Рївненський державний гуманїтарний унїверситет*

Самооїнка – центральний компонент Я-концепцїї особистостї, який охоплює оїнку людиною себе, своїх можливостей і якостей та мїсця серед їнших людей. У людини самооїнка виконує регулюючу і захисну функцїї, впливаючи на її взаємовїдносини з їншими людьми, поведїнку і розвиток. Вїд самооїнки залежить самокритичнїсть людини і вимогливїсть до себе. Вона є основою ставлення людини до своїх успїхїв та невдач і вибору цїлей певної складностї, тобто рївня домагань [1].

Самооїнка у дошкїльника розвивається на основї знань та думок про себе. Вона багато в чому залежить вїд того, як дитину оїнює дорослий. Чим точнїша й аргументованїша оїнка дорослого, тим сприятливїші умови формування самооїнки [2]. Оїнка дорослого вїдїграє стимулюючу роль, мобїлізує зусилля дитини на отримання

З М І С Т

ПЕРЕДМОВА.....3

Розділ 1. ФЕНОМЕНОЛОГІЯ САМОСВІДОМОСТІ

Багай Б., Павелків Р.В. Теоретичні аспекти становлення Я-концепції у молодшому шкільному віці.....4

Антонець О. Самосвідомість і її структура.....7

Бенедюк О. Шляхи самопізнання особистості.....10

Габрієль К. Образ фізичного «Я» як детермінанта індивідуального стилю поведінки в соціальних контактах.....13

Захарчук М. Генезис самосвідомості дитини.....15

Корольчук І. Розвиток уявлень про саморегуляцію.....16

Кравчук Я. Розвиток моральної саморегуляції у молодшому шкільному віці.....19

Кулаков Р. Самооцінка та рівень домагань як складові професійного самовизначення старшокласників.....21

Левшунова К. Дослідження саморегуляції.....25

Майстренко Є. Детермінація Я-концепції дитини.....28

Манзик О. Вимірювання самооцінки особистості.....30

Мариніч О. Особливості розвитку самооцінки у дошкільному віці.....32

Мартинюк Т. Психологічний аналіз розвитку самосвідомості особистості молодшого школяра.....35

Марчук В. Особистісна рефлексія як засіб активізації пізнавальної активності підлітків.....39

Онищук О. Загальна характеристика самопізнання як процесу.....42

Орел В. Цілі й мотиви самопізнання.....44

Осипчук О. Сфери і області самопізнання.....46

Пархомей К., Корчакова Н.В. Поняття Я-концепції.....48

Прит Т., Безлюдна В.І. Способи і засоби самопізнання.....50

Ревко Н. Розвиток самопізнання у дитячому віці.....53

Смоляк А. Феномен відношення людини до себе.....55

Тимощук С. Дитячо-батьківські стосунки та їх вплив на ставлення дитини до себе.....58

Ходневич Н., Безлюдна В.І. Формування Я-концепції дитини на різних стадіях розвитку.....61

Хомич І. Передумови формування самооцінки молодших школярів...63

Шпинюк В. Розвиток Его-ідентичності в дитячому віці.....66

РОЗДІЛ 2. ГЕНДЕРНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ САМОСВІДОМОСТІ

Безлюдна В. Гендерні аспекти розвитку Я-фізичного на висхідному етапі онтогенезу.....	69
Беднарська І. Гендерна соціалізація особистості.....	71
Гірак І. Психологічний аналіз гендерних відмінностей адиктивної поведінки осіб юнацького віку.....	74
Забрідня О., Яцюк Н.О. Психологічний аналіз суб'єктивних чинників емоційного вигорання майбутніх педагогів (гендерні аспекти).....	81
Карнаух В. Гендерні аспекти формування адиктивної поведінки у підлітків.....	84
Корчакова Н. Усвідомлене батьківство як напрям психології самосвідомості.....	88
Князєва А. Особливості гендерного спілкування в дошкільному віці.....	91
Мартинюк В. Гендерні відмінності реагування на конфліктну ситуацію учнів старшого шкільного віку.....	93
Назарець Л. Динаміка розвитку пізнавальних інтересів підлітків з урахуванням гендерних відмінностей.....	96
Оксенчук О. Гендерні особливості уявлень студентів про відповідальне батьківство.....	100
Осьмак Л. Психологічні особливості тривожності жінок зрілого віку.....	103
Пінаєва М. Соціальна диференціація гендерної ролі.....	106
Руденко Н. Гендерні аспекти дослідження етнічної толерантності підлітків.....	109
Созонюк О. Вплив гендерних стереотипів на процес становлення особистості дівчат-підлітків.....	111
Тендюк І. Особливості статево-рольових уявлень в дошкільному віці.....	114
Тоюнда О. Вплив сімейних традицій на ставлення молоді до проблем гендерної рівності.....	118
Ямницький О. Особливості формування гендерних схем у процесі статево-рольової соціалізації дітей.....	121

Наукове видання

СТУДЕНТСЬКИЙ НАУКОВИЙ АЛЬМАНАХ
Серія ПСИХОЛОГІЯ

Випуск 4

Заснований у 2008 р.

Відповідальні за підготовку збірника до видання – проф. Павелків Р.В.,
проф. Безлюдна В.І.

Комп'ютерна верстка Юрчук О.С.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра вікової та
педагогічної психології (к. 325, тел. 63-44-92)

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі Рівненського
державного гуманітарного університету 33028 м. Рівне, вул.
С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

СТУДЕНТСЬКИЙ НАУКОВИЙ АЛЬМАНАХ. Серія «Психологія». -
Випуск 4. - Рівне: РДГУ, 2010. — 197 с.

ISBN 966 — 7281 — 07 — 8.

Збірник містить статті з актуальних проблем психології самосвідомості. Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, вихователів, учителів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 159.922:316.612

ББК 74.20